

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. An substantia sit productiva substantiæ, an verò Accidentia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

transcunt, ut videntur, sed temporalia quæq, veluti eternitatis semina jaciuntur. Et alibi sæpe similia.

III.

Probatur Conclusio tertiò

Ratione, tum cujuslibet experientiã, quã scit se operari, loqui, scribere, ambulare, comedere, sed istæ operationes non proveniunt à Deo, sed ab ipso operante, ergò: probatur min. quia hæ, & similes operationes requirunt intrinsecum principium, sed Deus non est intrinsecum principium, ergò: patet ma. probatur mi. intrinsecum principium debet esse pars constitutiva veluti ratio quo agendi constituens agens quod, sed Deus non est, sed nec esse potest tale principium, ergò. Confirmatur: Ex operationibus immanentibus visionis, intellectiõnis, quæ requirunt idem principium productivum, quod est earum receptivum, sed si provenirent ab aliqua extrinseca causa, non possent dici immanentes; ergò, nec refert, quòd Aristoteles doceat, *intelligere esse quoddam pati*, quia tantum vult, quòd fiat formalitèr intelligens per passionem, seu receptionem, non verò, quòd non producat eandem etiam efficientèr, quod de potentiis externis clarissimè liquet, quæ frequentissimè recipiunt species objectorum absq; eo, quòd se advertant videre, adeoq; non sufficit sola receptio visionis, sed etiam requiritur efficientia.

IV.

Probatur quartò: Si Deus omnia

agit, & causæ secundæ requiruntur tantummodo, veluti conditiones, ad quarum præsentiam effectus producit, sequitur, Deum inconsultò, improvidè, & superflue creasse totius universi motum, influxum astrorum, temporum variationem, terrarum dispositiones, sed hoc asserere impium est & blasphemum, cum Deus omnia in pondere & mensura sapientèr & suavitèr disposuerit, & ordinauerit omnia, ne quidquam superflue agendo, ergò: probatur sequela. Quia si Deus producit plantam, aut viventia se solus, non videtur, quòd requiratur terra fertilis & fructuosa, pinguis, pluvia frequens, semen, granum, calor, &c. cum possit illa se solo absque præsentia tot tamq; diversarum rerum producere, ergò: superflue & inconsultò hæc omnia creasset & fecisset.

V.

Dices: Deus se solo conservat omnes ef-

fectus causarum secundarum; ergò etiam se solo producit eos: probatur consequentia, quia non plus requiritur ad productionem, quàm ad conservationem, ergò: probatur etiam ant. Quia quando semel ignis productus est, non concurrat amplius causa secunda ad ejus conservationem, sed Deus solus eum conservat, ergò, R. 1. Negando ant. Quia dantur multi effectus, qui planè nequeant conservari à solo Deo, sed necessariò requirunt causas secundas, quales sunt omnes relationes, quæ nullo modo queunt conservari sine subiecto, & non modò in respectivis hoc contingit, sed etiam in probabili Scotistarum sententia in absolutis, qui totum substantiale distinguunt à suis partibus simul sumptis & unitis, quod tamen Deus, nec per potentiam absolutam, conservare potest sine partibus. Deinde sol producit lumen & lucem, quæ tamen requirit continuum concursum & influxum solis ad ejus conservationem. R. 2. dist.

Deus se solo conservat omnes effectus eodem influxu, quo produxit in substantia, concedo, in modo, nego ant. & consequentiam, & dist. similiter probationem consequentia. Itaq; quando conservat, videtur magis concurrere, quàm quando producit, quia tunc se solo præstat influxum, in productione verò concurrat etiam causa secunda. Deinde dici potest, quod quavis effectus causæ non conservetur ab ipsa, conservatur tamen per seipsum etiam partialitèr, quod patet ex eo, quòd resistat contrariis sese destruere conantibus.

Dices secundò: Vel Deus est potens

se solo producere effectum, vel non est, si primum; ergò non requirit ullo modo concursum causæ secundæ, cum tunc potius se oneraret & concursus multiplicare deberet: secundum verò dicere est impium, & etiam quia si se solo nequit facere, per concursum causæ secundæ non acquireret majorem virtutem. R. Deum quidem se solo esse sufficientem ad producendos quoscunque effectus, ex hinc tamen non licet inferre, quòd defacto eos sic producat, quia alioquin gratis tribuisset causis secundis virtutem activam, imò gratis invitaret præmis ad operationes amoris & dilectionis, gratis clamaret: præbe mihi fili, cor tuum, si non vellet vel suavitèr ordinasset, ut causæ secundæ etiam cooperentur, cum sibi ipse totum cor rapere posset & omnem effectum, actumq; amoris producere, quem cor producere deberet. Deinde sequeretur, quòd vel instrumentum, vel principalis causa nihil ageret, quia deberet uni tantummodo adscribi effectus.

QUÆSTIO IV.

An Substantia sit productiva Substantia, an verò accidentia?

Titulus Questionis non est, an una sub-

stantia possit aliam producere ex nihilo sui & subiecti, de quo infra, quando examinabo, an creatura possit elevari ad creandum, sed an substantia create habeat virtutem, ut possint dependentèr à subiecto producere aliam substantiam, per suam essentiam, tanquam per principium quo principalitèr attingat productionem alterius substantia, an verò omnes substantia ab accidentibus producantur. Circa materiam præter Platonicæ deliria & Avicennæ somnia, qui omnem effectum in Ideas & Intelligentias referebant, ut supra adnotavi agens de forma: Triplex alia solemniter in Scholis est sententia, duæ extremæ, una media. Prima est Thomistarum, quæ asserit, omnem substantiam produci per accidentia, ita docet D. Thomas I. p. q. 45. art. 1. & art. 8. quem sequuntur Thomistæ communiter, ut proinde plures non sit necesse citare, ipsi tamen in duas abiere vias, nam aliqui docent, accidentia producere substantiam in sua propria virtute, quatenus scilicet accidens est; alii e contra & potiori ex parte asserunt, accidens attingere quidem substantia productionem, non verò in propria, sed in virtute substantia, ajunt enim, accidens duplicem habere agendi modum, anum

unum secundum se, quatenus est accidens, & hunc appellant in virtute propria, sic dicunt calorem non posse producere nisi calorem; alterum in virtute substantia; cujus est virtus & instrumentum, sic calor, licet non habeat virtutem, nisi producendi calorem, tamen in quantum est naturale instrumentum animæ & generantis, potest producere carnem & ossa. Altera sententia est Doctoris subtilis in 1. d. 31. & 4. d. 12. q. 3. quem, præter suos, sequuntur Nominales, Recentiores communiter, Durandus, Hurtadus, Arriaga, Oviedo &c. qui omnes unâ voce clamant: Accidens non posse producere substantiam, sed omnem substantiam produci à substantia. Tertia sententia conatur duas priores reconciliare, unde patet, nec substantiam solum, nec accidens solum producere substantiam, sed tam unum, quàm alterum concurrere per modum unius causæ ad productionem alterius substantia; ita Suarez, Comptonius &c. Sed frustra, nam cum semel concedant, ut fatentur, substantiam immediatè & sine accidente habere virtutem producendi substantiam, non est ratio, cur non semper id faciat, cum semper sit proportionata. Antequàm autem ad quaestionem resolvendam progredior

Suppono tanquam certum, nullam substantiam spirituales esse productivam alterius substantia; quod exinde clarum est, quia vel posset producere spirituales vel materiales, sed neutram potest; ergò nullam, non spirituales, quia hæc, cum non sit Physicè composita, petit simpliciter à Deo creari: nec etiam materiales, quia eam debet producere per intellectum & voluntatem, cum alia virtus in ipsis non sit assignabilis, sed intellectus & voluntas nullam possunt producere substantiam, cum sint tantum productivæ intellectus & volitionis, quæ sunt mera accidentia. Itaq;

Dico I. Una substantia naturalis est immediate productiva alterius substantia. Ita secunda sententia, &c

Probatur primò, Authoritate Sanctorum Doctorum, Augustini lib. 12. Civit. cap. 25. ubi ait: *Alia verò (id est species vel forma substantialis) quæ intrinsecus efficientes causas habet, de secreto & occulto natura viventis atq; intelligentis arbitrio, quæ non solum corporum naturales species, verum etiam ipsas animantium animas, dum non sunt, facit, & lib. contra secundi: cap. 3. Si genuit ea, cur non equalia generanti? & alibi sæpè, ex quibus apertè colligitur, illud, quod generatur, æquale esse debere generanti, unde cap. 4. dicit: Si de aliquo fecit, utiq; aut de seipso, aut non de seipso; si de seipso, non ergò fecit, sed genuit; cur igitur inferiora genuit? D. Bernardi, Serm. 10. de verbis Domini, ubi hæc habet: Ego sum vitis vera, non illa, quæ versa est in amaritudinem, quæ ut faceret uvæ, expectabam, fecit autem agrestes larvas, Ego sum vitis odorifera, pulchritudinis miræ, floribus secunda, dans borum dulcissimum cunctis palmis meis manentibus in me: & Serm. d. S. Benedicto ait: In vallibus pinguedo est, ibi proficiunt plantæ, ibi plena spica, ibi centesimus oritur fructus, juxta illud: vallis abundavit frumento.*

ubi clarè & fufius adstruit arboribus & viti activitatem & fructificationem.

Probatur Conclusio secundò

ratione, quam desumo ex autoritatibus D. Augustini supra: Dantur generationes viventium; ergò una substantia naturalis est productiva alterius: probatur consequentia, omne, quod generatur, debet esse simile generanti, ut patet ex Augustino & insuper, quia generatio definitur, quòd sit productio viventis à vivente, sed substantia una non produceret aliam, nulla daretur talis generatio, ergò: probatur min. quia nullum accidens est vivens, nec ulla substantia constituitur in esse viventis, per aliquod accidens: ergò.

Probatur secundò ratione:

Dantur productiones substantiales univocæ; ergò una substantia producit aliam; patet: quia illæ dicuntur productiones univocæ, quando causa aliqua sibi in natura producit similem effectum: probatur ergò consequentia, quia si non produceret, nec producere posset una substantia aliam, nullæ darentur productiones univocæ, sed &c. ergò: Probatur sequela ma. Accidens & substantia ad se invicem comparatæ non sunt univocæ; ergò nec actiones accidentis & substantia; probatur ant. plus differunt substantia & accidens, quàm una species substantia; viventis, ab alia specie substantia; viventis, sed duarum talium specierum actiones sunt æquivocæ, ergò: probatur ma. quia actio æquivoca esset, si bos generaret asinum & e contra; ergò à pari erit quoque æquivoca actio substantia; & accidentis.

Probatur Conclusio tertio:

Unum accidens potest producere aliud accidens; ergò etiam una substantia aliam ant. patet, quia calor producit alium calorem &c. probatur consequentia, quia tam similis & proportionata est una substantia alteri substantia; quàm unum accidens alteri; ergò tam benè substantia poterit producere substantiam, quàm accidens accidens, cum non videatur conceptibile, quomodo natura substantia; tribuisset perfectius esse, & non tribueret etiam operari, quod semper esse consequitur & potius videtur, quòd natura debuisset substantia; providisse de activitate, quàm accidenti.

Dico 2. Accidens non potest suâ potestate & virtute, tanquam causa principalis producere ullam substantiam. Hæc consequitur ex prioribus; &c

Probatur primò: Authoritate D.

Augustini lib. de immort. anim. cap. 8. ubi ait: *At si quod dicitur, factum est corpus, aliquo faciente factum est, nec eo inferiore, neq; enim esset potens ad dandum ei, quod faceret, quidquid illud est, quod est, quod id faciebat: sed accidens est multò inferius substantia; ergò nullum accidens, tanquam causa principalis, potest producere aliquam substantiam.*

Hhh 2 Probatur

IV.

V.

VI.

Accidens non potest producere substantiam.

VII.

Probatur secundò Ratione

Scoti: Nullum imperfectius potest producere perfectius, omnis substantia est perfectior accidente quocunque ejusdem ordinis & naturalitatis quoad entitatem; ergò nullum accidens potest producere aliquam substantiam, patet totum argumentum & major, de qua sola potest queri subterfugium, quàmvis de se videatur clara, attamen adhuc probatur tripliciter: Primò: Quia omnis causa debet in se virtualiter continere suum effectum, nullum imperfectius potest continere illud, quod est perfectius; ergò nullum imperfectius potest producere perfectius. Secundò: Nihil potest dare alteri, quod non habet, nullum imperfectius habet illud, quod est perfectius; ergò nullum imperfectius potest producere perfectius, cum producere aliud non sit, quàm dare & communicare alteri esse. Tertio: Si imperfectius posset producere perfectius, sequeretur, quòd protervius quicunque negare posset infinitam perfectionem in Deo, tanquam primà causà ex ratione causationis, quia imperfectius potest producere perfectius, imò dici posset, quòd totum hoc universum factum sit à musca, aut scarabæo, quæ omnia sunt absurda. Et hoc principium Scoti, ut ait Oviedo cont. 9. Phys. punct. 4. Magni est momenti, & nunquam satis solutum, ut fatetur alius quidam, quod inde patet, quia Adversarii per tam diversas responsiones ad angustiam redacti sunt. Nam

VIII.

Varie responsiones & imprimis Rubionis.

Rubion putat hoc principium esse tantum verum de causa ut quod, non verò ut quo, unde dicit imperfectius posse producere perfectius ut quo, licet non, ut quod; verum non evadit difficultatem, quia Causa ut quod in tantum causat, in quantum habet virtutem causandi, ita ut si non haberet virtutem talem, omninò causare non posset, seu, Causa in actu secundo ita causat, in quantum potens est in actu primo, sed actus primus est ratio causandi ut quo & non ut quod; ergò in tantum causabit in actu secundo, in quantum erat potens in actu primo; ergò etiam in actu primo, seu in ratione qua causandi debet esse causa perfectior suo effectui, vel saltem æque perfecta, cum operationes sint specierum, & non suppositorum, nisi veluti conditionum & ut quod principiantium.

IX.

Morifani.

Morifanus negat etiam principium hoc, & Scoti rationem esse universalem, sed alià viâ, quia dicit: Materia prima est causa compositi, sed materia prima est imperfectior, quàm sit compositum; ergò aliquod imperfectius potest producere perfectius. Hæc responsio negotium facessit Scotistis distinguentibus totum à suis partibus, unde dicunt, materiam esse causam intrinsecam compositi, principium autem illud currere de causa extrinseca, verum non videtur ratio, quare causa intrinseca posset esse imperfectior suo effectui, & non possit etiam esse extrinseca & dicere, hoc esse ideò, quia intrinseca non est causa adæquata, nihil est dicere, quia sic etiam dicam, causa extrinseca non est adæquata, & quemadmodum illi, præter intrinsecam, extrinsecam requirunt, ita etiam ergò dico, præter extrinsecam intrinsecam esse necessariam. Unde qui totum non distinguo à suis par-

tibus, cum Barone facilius respondeo, materiam non esse imperfectiorem composito, in quantum est unita, qualiter dicitur habere rationem causæ, licet sit imperfectior sejunctim, & non sub ratione causæ, unde materia & forma ut unita, non sunt causæ totius, sed ipsum totum.

Pererius dicit: Accidens esse quidem substantiâ imperfectius in entitate, sed non in activitate, unde ad argumentum concedit ma. & negat mi. Verum nec hic evadit, aut eludit argumentum, nam operari sequitur ad esse; ergò quò perfectius est esse, perfectius erit etiam operari. Deinde ipse adversarius non distinguunt virtutem agentis, five illud substantia sit, five accidens, nisi solâ ratione ab ipsa entitate, & non nisi formaliter; ergò accidens nequit esse nobilius in agendo, quàm in sua entitate, & consequenter dum concedit accidens in entitate esse imperfectius, concedit etiam implicitè illud esse imperfectius, in agendo, substantiâ. Denique

Communis Thomistarum evasio est.

accidens non posse producere substantiam in virtute propria, bene tamen in virtute aliena, unde volunt, quòd imperfectius possit producere perfectius in virtute aliena, accidens nempe substantiam in virtute substantiæ. Sed Contra primò, vel intelligunt Thomistæ accidens agere in virtute substantiæ, quòd ab ea accipiat aliquam virtutem, quâ mediante agere possit, vel quòd nihil accipiat? si hoc posterius dicunt, non subsistunt, si enim nihil accipit, non est ratio, quare dicatur agere potius in virtute substantiæ, quàm quantitatatis vel relationis, aut hircocervi: si primum? tunc de illo iterum quaero, illa virtus à substantia acquisita vel est substantia, vel accidens? si est substantia, tunc intentum habeo, quòd substantia immediate attingat aliam substantiam producendam: imò quâ ratione dicunt, quòd hæc substantia acquisita possit producere aliam substantiam, possum etiam adstruere primam substantiam aliam efficere posse, jam utrobique par sit ratio. Denique non est conceptibile, quomodò illa substantia possit in accidente recipi. Si verò virtus illa acquisita est accidens, non plus poterit præstare, quàm primum, quia æque erit minus perfectum, quàm sit substantia, unde gratis accquiri diceretur. Contra secundò: Multi dantur casus, ubi accidentia non possunt agere in virtute substantiæ, quæ tamen videntur substantiam producere, secundum Adversarios, nam in Eucharistia nulla est substantia, & tamen accidentia Eucharistica, secundum ipsos, possunt producere substantiam. Item in motu veloci sagittæ, & fricatione duorum lignorum producit ignis, & tamen tunc non est substantia ignis, in cujus virtute, motus & frictio, quæ accidentia sunt, producerent alium ignem. Sed contra hoc

Cajetanus dicit, accidens agere in virtute substantiæ, non quasi aliqua virtus fuisset derivata in accidens, sed ideò, quia ipsum accidens est virtus substantiæ. Sed reverà nihil dicit, quàm, quòd accidens agat in virtute accidentis, quòd dicitur virtus substantiæ, in quâ virtute producit etiam accidens aliud, & tamen tunc

tunc non dicitur agere in virtute substantiae, sed in virtute propria, si autem agit in virtute substantiae, aliquid debet à substantia accipere, alioquin gratis dicitur in ejus virtute agere.

III. Dices: Accidens nihil aliud accipere, quam, quòd fit cum tali vel tali substantia, nam, ut patet experientia, quando calor est cum igne, alium producit effectum & alium, quando est in vivente, hic nimirum concoctionem, ibi non. Sed nihil hoc obest, quia calor non facit efficienter concoctionem, sed tantum dispositivè. Quòd si tamen urgeas, quare calor hic disponat & non disponat ibi. Sed respondeo facile, hoc idè esse, quia calor animalis, & calor ignis sunt diversae speciei, quòd autem sint, probò breviter (quia de hoc agam in libris de generet: ex proposito) tum, quia, quae sunt ejusdem speciei, debent habere easdem operationes; tum, quia omnia accidentia specifica ita sequuntur speciem, ut non possint esse in alio individuo, quòd non esset ejusdem speciei, sed calor, qui est in igne & in animali, sunt in diversis specie individuis; ergò etiam ipse calor erit diversae speciei. Sed contra Concluf.

XIV. Opponitur Autoritas tum D. Augustini s. de Civit. cap. 9. ubi ait: *Corporea cae- se non debent inter efficientes connumerari*: tum Aristotelis de Sens. & Sens. cap. ubi docet, actiones esse inter contrarias qualitates, & ignem non agere, ut ignem, sed ut calidum. Sed R. & infero ex primo; ergò nec accidentia poterunt producere substantiam, cum etiam sint causae corporeae. Sed verius dico, D. Augustinum ibi agere de causis corporeis agentibus liberè, unde dicit, causas corporeas non debere inter efficientes liberè connumerari, id est, bruta & reliqua corpora naturalia. Ad Aristotelem R. cum loqui de actione contraria proprie dicta, unde ignis non agit, nisi ut calidus in frigus, & ad producendam calefactionem, ad ignitionem verò agit, ut ignis est & non ut calidus, nisi dispositivè.

Instatur: Semen non concurrat ad generationem animalis dispositivè, sed virtus feminis est accidens; ergò substantia non agunt per accidentia dispositivè tantum: ma. patet, quia semen efficienter producit ad minus corpus, vel formam corporis organici: Ad hanc instantiam & replicam multiplices solent adferri responsiones, verum respondeo negando mi. quia semen sive animalis, sive plantarum, probabiliter habet vim aliquam substantialem & in viviparis, quae sunt per commixtionem, non modo semen maris concurrat, verum etiam feminae, quae non modo organizationem, sed etiam animationem, (praeterquam in homine) attingit. Sed

Urgetur: Semen ab Aristotele 2. de An. t. 10. appellatur instrumentum, sed nullum instrumentum attingit immediatè terminum principalis agentis; ergò nec semen. R. Semen appellari instrumentum improprio modo, in quantum scilicet est res aliqua instituta à natura, ad supplendas vices generantis, non verò, quòd sit causa instrumentalis, cum reverà sit causa principalis, & substantialis secundum il-

las partes subtiliores, quae agunt postea in crasfiores, est enim probabiliter ens aliquid heterogenum, quàmvis Scotus videatur etiam alibi docuisse, esse homogenum & consequenter non esse activum, hoc enim fecit ex mente aliorum, & non ex propria. Sed ex ratione in contra

Arguitur primò: Quidquid potest corrumpere substantiam, potest etiam eandem producere, sed accidens potest substantiam corrumpere; ergò potest etiam eam producere. Major patet, tum, quia unius corruptio, est generatio alterius, tum, quia eadem est causa substantiae corruptae, & substantiae genitae, ut potest demonstrari pluribus experientis: probatur mi. Quia calor ignis generantis corrumpit frigus ut octo in aqua, & producit calorem ut octo, sed calor ut octo est incompatibilis cum aqua, patet mi. tum, quia corrumpit omnes gradus frigoris, & consequenter ipsam aquam, quae connaturaliter existere nequit sine qualitate sua connaturali, tum, quia ubicunque est calor ut octo, ibi debet esse ignis, & consequenter non erit ibi aqua: probatur ergò ma. Calor ignis corrumpit alios gradus frigoris in aqua, sed isti gradus sunt omnes ejusdem rationis cum gradu octavo; ergò corrumpit etiam gradum octavum, quia agens potens in unum individuum ejusdem speciei, quoque potest in quodlibet aliud. R. negando mi. cum probationis ma. cum suae probationis consequentia, ratio disparitatis est, quia, licet octavus gradus sit ejusdem rationis cum aliis ejusdem speciei, hic tamen non potest corrumpi, nisi à potente corrumpere substantiam, quia substantia aquae determinat aliquem gradum frigoris sine quo nequit connaturaliter existere, qui à nullo accidente corrumpi potest, nam cum substantia aquae sit perfectior calore, fortius agit conservando seipsam, & qualitatem sibi connaturaliter necessariam, quam accidentia agant corrumpendo, & sic quamdiu substantia aquae conservat sua accidentia, non possunt à debiliori agente corrumpi.

Instatur primò: Hinc sequeretur, quòd si ignis posset sine isto gradu conservari, posset & produci, & consequenter posset produci sine calore in summo, sed hoc est inconveniens, ergò. R. negando sequelam ma. Quia aliquando plus requiritur ad productionem, quàm ad conservationem, requiritur etenim existentia causae producentis, vel generantis ad productionem filii, non tamen ad conservationem.

Instatur secundò: Si ratio supra data valeret, probaret, quòd calor nullum omnino gradum frigoris corrumpere, sed hoc est contra experientiam, ergò: probatur ma. quia substantia est fortior in conservando quemlibet gradum frigoris, quàm calor in destruendo. R. negando sequelam ma. cum sua probatione. Ratio autem, quare substantia fortius agat in conservando octavum gradum, quàm alios, haec est, quia substantia aquae ex natura sua non exigit conservare omnes gradus qualitatis connaturalis, sed solum illum gradum, sine quo nequit existere, imò ex natura sua est capax ali-

H h h 3 cujus

XV. Argumentum ex ratione primò.

XV.

cujus gradus contrarii, cum sit substantia, quæ est capax contrariorum, & proinde accidens fortius agit istos gradus corrumpendo, quam substantia aquæ conservando, cum non sibi determinaverit hos gradus, sed octavum.

Urgetur: Si octavus gradus frigoris non corrumpitur à calore, non potest ostendi, à quo corrumpatur; ergo debet corrumpi à calore: probatur ant. non à substantia ignis, quia frigus non dependet ab illa in ullo genere causæ, & ipsi non contrariatur, substantia enim non habet contrarium. R. dist. ant. non potest ostendi, à quo directe corrumpatur, transeat ant. à quo consequentivè corrumpatur, nego ant. & consequentiam. Itaque octavus gradus frigoris corrumpitur ex eo, quod per substantiam ignis corrumpatur aqua immediatè, quia tunc definit habere subjectum, sine quo connaturalitèr conservari nequit, sed quasi ad idem

XVI.
Secundum.

Arguitur secundò: Si accidens non posset corrumpere substantiam, sequeretur, quod si calor, qui est in toto mundo, applicaretur ad unicam guttam aquæ, quod eam non posset corrumpere, neque octavum gradum frigoris ejus, sed hoc non videtur credibile & conceptibile, ergo. R. concedendo ma. & negando mi. Ratio est, quia accidentia non possunt corrumpere illam guttam, nisi introducendo aliam formam substantialem in materiam ejus, quæ connaturalitèr nequit esse sine omni forma substantiali, unde, ut prior expellatur, nova pro aliquo priori debet introduci, quare postquam à substantia ignis introducat nova forma, destruitur & aqua, & octavus gradus frigoris.

Instatur: Ponatur casus, quod calor ille applicetur tui guttæ aquæ, sine substantia ignis, in illo casu non est credibile, quod non posset destruere & aquam, & octavum gradum, cum sit multò majoris activitatis, quam ille unicus gradus, ergo. R. quod in tali casu illa gutta corrumpetur vel à cælo, vel à Deo aliisq; causis universalioribus, neque hoc est mirum, quia Deus, tanquam causa universalissima, supplet omnem defectum causæ secundæ deficientis, maxime quando in passio ponuntur tales dispositiones, ad quas connaturalitèr nata est sequi aliqua forma substantialis, prout contingeret in casu, ubi ad intensum calorem deberet sequi forma ignis.

Urgetur: Si poneretur frigus ut octo in quantitate aliqua separata à substantia, tunc posset calor illud destruere, secundum omnes gradus; ergo potest etiam illud corrumpere, quando est substantiæ aquæ conjunctum, sed si corrumpet illum ultimum gradum, deberet etiam definere substantia, ergo eam quoque corrumpet. R. negando consequentiam; disparitas est, quia dum frigus est separatum à substantia aquæ, tunc nullum est fortius agens impeditivum corruptionis, quam sit calor corrumpens, quia nullum est subjectum, quod vel activum esset, vel cui connaturalitèr talis gradus frigoris deberetur, & consequentèr tunc calor, utpotè magis activus destrueret ipsum frigus, quando autèr est cum substantia conjunctum,

tunc substantia est fortior in conservando octavum gradum, quam calor corrumpendo.

Dico 3. Nullum accidens potest producere substantiam, neq; tanquam causa partialis. Hæc est etiam Authorum supra. Et

Probatur primò: Tum, quia nulla ratio suadet oppositum, tum, quia nulla necessitas urget tribuendi accidenti activitatem, respectu substantiæ, quando substantia adest; ergo nullum accidens producit substantiam, nec partialitèr quidem; nec juvat paritas de intellectu, qui cum qualitate materiali concurret ad productionem intellectus, cum tamen illa qualitas sit intellectione imperfectior, non juvat, inquam, quia ratio disparitatis est ex eo, quod intellectus ex se sit indeterminatus, non sic autèr est substantia.

Probatur secundò: Quia omnis causa etiam partialis in virtute sua, saltem partialitèr, debent continere suum effectum, sed accidens nullo modo continet in se substantiam, ergo: ma. patet: probatur mi. quia accidens in virtute sua non continet nisi accidens, ergo: probatur ant. quia si in virtute sua contineret substantiam, posset eam virtute sua propriâ producere, & sic posset etiam eam producere, quando est à substantia separatam, quod tamen adversarii non admittunt.

Probatur tertio: Si accidens posset partialitèr producere substantiam, deberet eam producere cum substantia, quando illa agit, sed tunc nequit eam producere, ergo: ma. patet mi. prob. Ita se habent causæ secundæ in operari, quemadmodum se habent in esse, sed substantia in esse, prior est, quam accidens; ergo est etiam prior in operari, & consequentèr accidens nullo modo operabitur, quia cum effectus in unico instanti producatur, quando accidens accipit esse, tunc jam substantia operabitur, & consequentèr accidens nihil producat.

Dices: Sicut se habet substantia creata ad esse, ita se habet ad operari, sed esse connaturalitèr nequit sine accidentibus; ergo neque operari poterit. R. dist. non potest esse sine accidentibus, tanquam rationibus formalibus constitutivis, nego mi. tanquam conditionibus, & dispositionibus necessariis requisitis, concedo mi. & similiter dist. consequens, non potest operari sine illis, tanquam causis productivis, nego consequentiam, tanquam dispositionibus necessariis præviis, concedo consequentiam. Itaque accidentia non sunt quidem data substantiæ purè ad ornamentum ejus, sed etiam ad producendas dispositiones, quare, licet qualibet substantia sit determinata ex se, ad producendam talem substantiam, verbi grati ignis ignem, tamen non incongruè dicitur, quod determinetur per accidentia, tanquam per dispositiones.

QUÆSTIO V.

An Substantia sit immediatè productiva accidentium?

Quemadmodum in superiori questione questione examinatum fuit, an substantia producat substantiam.